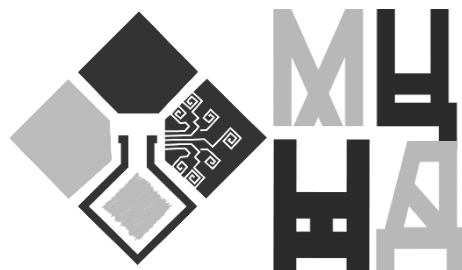

ЗБІРНИК НАУКОВИХ
ПРАЦЬ З МАТЕРІАЛАМИ
VI Міжнародної
наукової конференції

ПЕРІОД ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СВІТОВІЙ НАУЦІ: ЗАДАЧІ ТА ВИКЛИКИ

| 28 листопада 2025 рік
м. Полтава, Україна

Вінниця, Україна
«UKRLOGOS Group»
2025

Організація, від імені якої випущено видання:

ГО «Міжнародний центр наукових досліджень»

Номер запису організації в Єдиному реєстрі громадських об'єднань: 1499141.

Голова оргкомітету: Сотник С.Г.

Верстка: Бабиш Ю.В.

Дизайн: Бондаренко І.В.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Інституту науково-технічної інтеграції та співпраці. Протокол № 47 від 27.11.2025 року.

Конференцію зареєстровано Державною науковою установою у сфері управління Міністерства освіти і науки «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» в базі даних науково-технічних заходів України на поточний рік та бюлетені «План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні» (**Посвідчення № 497 від 10.06.2025**).

Збірник наукових праць з матеріалами конференції видано офіційно суб'єктом видавничої справи зі **Свідоцтвом ДК № 7860 від 22.06.2023**.

Матеріали конференції знаходяться у відкритому доступі на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0).

П 26 **Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики:** збірник наукових праць з матеріалами VI Міжнародної наукової конференції, м. Полтава, 28 листопада, 2025 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. — Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. — 872 с.

ISBN 978-617-8312-94-7

DOI 10.62731/mcnd-28.11.2025

Викладено матеріали учасників VI Міжнародної наукової конференції «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики», яка відбулася 28 листопада 2025 року у місті Полтава.

УДК 082:001

© Колектив учасників конференції, 2025

© ГО «Міжнародний центр наукових досліджень», 2025

ISBN 978-617-8312-94-7

© ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025

ПОЛЬСЬКА МОДЕЛЬ ВОЄННО-МЕМОРІАЛЬНОЇ РОБОТИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Михайліченко Микола Анатолійович

ORCID ID: 0000-0003-2919-1026

канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри державно-правових
дисциплін та українознавства

Сумський національний аграрний університет, Україна

Польська модель воєнно-меморіальної роботи характеризується поєднанням чіткої законодавчої бази, ефективної інституційної структури, та стабільного державного фінансування. Цей досвід може бути надзвичайно корисним для України, яка активно формує власну політику у сфері збереження історичної пам'яті.

Правову основу польської системи воєнно-меморіальної роботи забезпечує Закон «Про військові могили та кладовища» від 28 березня 1933 року. Закон закріпив державну відповідальність за утримання та охорону таких місць і став фундаментом системи воєнно-меморіальної політики. Цей нормативний акт неодноразово змінювався й доповнювався. Після Другої світової війни до нього були внесені положення про захист місць поховань жертв нацистського терору, а після падіння ПНР – норми про вшанування пам'яті жертв комуністичних репресій. Відповідно до закону, військовими похованнями вважаються місця останнього спочинку учасників боротьби за незалежність і соборність Польщі, військовослужбовців та працівників (у тому числі сестер милосердя) будь яких збройних формувань, військовополонених, інтернованих, біженців, загиблих або померлих у наслідок бойових дій, а також жертв нацистських і комуністичних репресій та етнічних чисток. Держава гарантує охорону цих місць і фінансує їхнє утримання з державного бюджету [1].

Центральну роль у реалізації воєнно-меморіальної політики відіграє Міністерство культури та національної спадщини, яке опікується не лише військовими похованнями на території Польщі, а й у 58 країнах світу. У функції міністерства входять різноманітні напрями воєнно-меморіальної роботи, починаючи від архівних пошуків і закінчуючи інвентаризацією та реставрацією. У 2023 році на ці потреби було виділено понад два мільйони злотих [2].

На регіональному рівні відповідальність покладається на воєвод – представників уряду у воєводствах. Вони координують роботу місцевих органів, укладають угоди про догляд за похованнями з гмінами (рідше повітами), контролюють витрати та звітують перед міністерством. Гміни, своєю чергою, здійснюють безпосередній догляд за військовими кладовищами, моніторять стан об'єктів і повідомляють воєвод про випадки пошкоджень або актів вандалізму. Також закон дозволяє залучати до догляду за похованнями релігійні громади та громадські об'єднання [1; 3].

Важливу роль у системі воєнно-меморіальної роботи відіграє Інститут національної пам'яті – Комісія з розслідування злочинів проти польського народу. Інститут не лише займається дослідницькою діяльністю, а й виконує практичні завдання: виявленням та меморіалізацією місць поховань поляків за кородом, перенесенням їх останів на військові кладовища на території Польщі [4]. Також Інститут опується могилами ветеранів, які померли в мирний час [5].

Слід відзначити, що воєнно-меморіальна робота в Польщі не позбавлена недоліків. Перевірка, проведена Найвищою контрольною палатою у 2018 році, виявила низку проблем, зокрема нестачу фінансування, відсутність єдиних вимог щодо обліку військових поховань, нечіткість окремих законодавчих норм. Виявлено, що виділені воєводами кошти покривали лише від однієї п'ятої до трьох п'ятих реальних потреб гмін. Деякі поховання не мали офіційного статусу військових і тому залишалися без належного захисту. Окремою проблемою залишаються акти вандалізму, спрямовані проти військових поховань [6].

Однак, попри зазначені недоліки, польський досвід демонструє, що поєднання чіткої законодавчої бази, інституційної координації, стабільного державного фінансування та активної участі громадянського суспільства створює дієву систему воєнно-меморіальної роботи.

Список використаних джерел:

1. Ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19330390311>
2. Preserving Poland's Historical Legacy Abroad: Ministry of Culture Cares for Cemeteries and War Graves Worldwide. URL: <https://polanddaily24.com/preserving-polands-historical-legacy->

abroad-ministry-of-culture-cares-for-cemeteries-and-war-graves-worldwide/world-news/32515?utm_source=chatgpt.com#goog_rewarded

3. Biegała B., Józefiak S.. Groby i cmentarze wojenne: przepisy, ewidencja, finansowanie. Poznań, 2024. 110 s.
4. Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. URL: <https://web.archive.org/web/20081118151927/http://www.ipn.gov.pl/download.php?s=1&iid=7968>
5. Ustawa z dnia 22 listopada 2018 r.o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/groby-weteranow-walk-o-wolnosc-i-niepodleglosc-polski-18796418>
6. Opieka nad cmentarzami wojennymi w Polsce południowo-wschodniej: Informacja o wynikach kontroli. URL: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,21173,vp,23805.pdf>